

Nekane San Miguel

Bizkaiko Lurralde Auzitegiko magistratua

«Epaitegietan ez du aurrera egin erabilerak»

Nekane San Miguel (Arrasate, 1953) abokatu lanean hasi zen 1976an. 1991n epaile egin zen eta Galizian eta Tolosan jardun ondoren, duela hamar urtez geroztik, Bizkaiko Lurralde Auzitegiko magistratua da. Bere lanbidean euskararen osasuna nolakoa den galdetu diogu.

ONINTZA IRURETA

1993an, Tolosan, egin zenuen lehen epaiketa euskaraz. Uste izan omen zenuen euskararen etorkizuna, justizia administrazioan, oparagoa izango zela.

Epaitegietan ez du aurrera egin erabilerak, denetariko baliabideak zabaldu edo nabarmen gehitu arren. Jaurlaritzaren azken aldaketa arte izan diren arduradunak ahalegindu ziren hainbat tresna guztion eskura jartzen, eta aurrerantzean atzeraka ez joatea gustatuko litzaidake. Dena den, erabilera oso eskasa da. Egia da justiziaren eremua ez dela epaitegietara mugatzen, baina hitzarmen pribatuetan eta halako kontuetan nabarmen gehitu izan balitz gure hizkuntzaren erabilera, horrek epaitegietan nolabaiteko isla behar zukeen, eta nik, behintzat, ez dut ikusten. Berriz diot, Justizia Saileko arduradunek funtzionarioentzat (epaile, fiskal eta idazkariak barne) klaseak prestatu dituzte, euren antolaketa eta kudeaketa eskumenen barru diren lanpostu perfilak egin; hainbat dokumentu edo eredu euskaratu, Euskalterm sendotu, baita itzultzaile eta euskara sustatzaile edo animatzaileen kopurua gehitu... Honetaz ari naiz baliabideak aipatzerakoan, eta batez ere 1996az geroztik hasita aritu izan dira.

N. SAN MIGUELEK UTZIA

“Inork irudikatzen du erkidego honetan Katalunian gertatu zena? Mossos d’Esquadra polizien protesta egiteko modua, guztia katalanez hitz egin eta idaztea izan omen zen. Hemen, ezta Atutxaren garaian ere”.

Euskara ikasteko langileen jarrera eskasa aipatu izan duzu, bai ofizial, laguntzaile eta agenteena esate baterako, eta baita epaile, fiskal eta abarrena. Zer esan nahi du jarrera eskasak?

Ikasteko interesetik aparte, deigarriena zera da: guztion zergen kontura ikasten dutenek ere, oso gutxi erabiltzen dutela, euren artean, eta “justizia eske” datorrenarekin ere,

baina horrelako jarrerak oso hedatuak daude administrazioan, oro har. “Funtzionarioaren” mentalitatea nolakoa den ere jakina da.

Alderik ba al da transferitutako funtzionarioak izan ala ez?

Ez dut alderik ikusten. Jende talde guztietan denetarikoak daudela ere esan beharra dago, baina gutxiengo da errespetuz jokatzeko duena.

Gai honetan errespetuarekin jokatzeko, nire ustez, erkidego honetan bi hizkuntza direla ofizial onartzea da lehen gaia, eta berehalako ondorena, biei –bata zein bestea erabiltzen duenari– trataera berdina eta aukera berberak eman behar zaizkiola jabetzea, halakorik inor uneoro gogora ekartzen ibiltzeke.

Barne egituretako langileez gain, kanpotikako zerbitzuetatik ere gaztelania dela nagusi diozu.

Hori aipatu izan dut, Justizia administrazioa ez dugulako justiziako funtzionarioek eta epaileok bakarrik osatzen: Salaketa bat jartzera Ertzaintzaren edozein komisaldegira, edo hainbat herritako Udaltzaingora joan (urruti joan gabe, ni bizi naizen Arrasatekora joan zaitez) eta ikusiko duzu zein hizkuntzatan jasoko dizuten salaketa. Hori, gero, delitu edo falta den jakiteko epaitegian sartzen da. Bada, %99tan erdaraz sartzen zaigu.

Ez da ardura inori botatze aldeara, baina inork irudikatzen du erkidego honetan Katalunian duela urte batzuk gertatu zena? Mossos d'Esquadrako polizien protesta egiteko modua, guztia katalanez hitz egin eta idaztea izan omen zen (hala kontatu zidaten). Hemen, ezta Atutxaren garaian ere. Oraingoetan, zer esanik ez!

Zuzenbide fakultateetatik gero eta euskaldun gehiago ateratzen da. Nabari al duzu lanean?

Adibide triste bat jarriko dizut: 1994an Bizkaiko Abokatuen Elkar-goko Praktika Juridikoko Eskolan klaseak ematen hasi nintzen, eta garai haietan “korpus juridikoa” hain landuta ez bazegoen ere, Eskola horretako lehenengo urtetako ikasleak erraz, “korriente” mintzatzen ziren euskaraz. Gaur egun, klaseak euskaraz ematen jarraitzen dugu, baina ikasle askok

klasean ere, euren artean erdaraz egiten dute, eta garbi duzu gero gertatuko dena –hala gertatzen da–: ez dutela euskara erabiltzen euren idazkiak aurkezterakoan, edo funtzionarioei zuzentzerakoan; are gutxiago epaileei.

Duela hilabete batzuk, euskaldundu den epaile batek esaten zidana aipatu nahi dut. Bera hemengo, bertakoa izanik, ez du euskara jakiteko beharrik izan, baina epaile egin zenean ahalegin hori egitea ezinbestekoa iruditu zitzaion legea bete nahi bazuen. Bere ustetan, hiritarra edo aboka-

**“Duela hilabete batzuk, euskaldundu den epaile batek esan zidan ez zaiola demanda bat bera ere euskaraz ailegatu. Horrelako jarre-
rek euskaldunok deskalifikatu egiten gaituela zioen”**

tua euskaraz zuzentzen bazitzaion hizkuntza horretan erantzuna jasotzeko eskubidea zuen. Egun euskara ulertzen du eta polito hitz egin ere, baina ez zaiola demanda bat bera ere euskaraz ailegatu esan zidan, eta horrelako egoera eta jarre-
rek gu, euskaldunok deskalifikatu egiten gaituela zioen. Luze eta zabal hitz egiteko gaia da hau, eta beste hainbat alorretan (justiziarekin zerikusirik ez dutenak) gure zabarkeria hau azterketa gai delakoan nago.

Gure zilborrera begiratu beharko genukeela behin baino gehiagotan esan duzu.

Oso arrazoi ximplea dela iruditzen zait, eta aspaldi esan zuen poetak hamaika aldiz errepikatu duguna: hizkuntza gugatik galduko dela, guk ez dugulako hitz egiten, guk ez ditugulako hemen bizi diren gure inguruko erdaldunak euskaraz hitz egitera, edo gutxienez euskara ulertzera, “behartu”. Normalizazioa ezin da militantziaz mantendu, baina dugun egoera ikusita normalizaziorako atea militantziaz zabalduko dugu. Ahalegin handia da, baina ez dago beste biderik.

Abokatuak esango du pisutsua dela itzulpenarena eta herritarrek berriz epaitegian aurreragoko lanik baduela pentsatuko du. Aitzakiak al dira? Dudarik gabe. Errua inori botatzea eroso omen da, baina errurik ez duena, errugabea da, ahalmenik gabea. Errua inorena baldin bada, gu errugabeak bagara, beste horrek egin behar, guk ezin dugulako, ezta? Oso diskurtso arriskutsuak entzuten ditut guztiaren kontra, gure errua –eta aldi berean ahalmena– ukatuz.

Nola estimulatatu edo konbentzitu abentura horretan sartzeko?

Geroz eta zailagoa ikusten dut. Sasoi hauetan jendea ez dago ezer sakrifikatzeko gertu. Arazo eta aferak guztien soluzioa inori exijitzen diogu, ez bakarrik kontu honetan.

Euskararen arazotxo problema handi bihurtzeko euskaldun denok epaitegietan euskaraz egitea proposatu duzu.

Dudarik gabe hori da egoera aldatzen hasteko lehen urratsa. Atera kontua non gauden, baina berriz diot: irudikatzen duzu sortuko litzatekeen giroa euskaldun guztiok euskaraz mintzatuko bagina non nahi? ■

Babeslea: Errenteriako Udala

Tel.: 943 44 96 13
euskara@errenteria.net

ERRETERIAKO UDALA

UDAL EUSKALTEGIA
Miguel Zabala 14. 20100 Errenteria
Tel.: 943 44 96 80 euskaltegi@errenteria.net